

מדינת ישראל

נציבות שירות המדינה

עיקרי פעילות

האגף לקידום ושילוב נשים

בשירות המדינה

לשנת 2008

עו"ד טלילה שחל – רוזנפלד

אוקטובר 2009

חשוון תש"ע

עיקרי פעילות האגף לקידום ושילוב נשים לשנת 2008

א . עבודת מטה

1. **במסגרת הטיפול הכולל בייצוג הולם לנשים בשירות המדינה ויישום עקרון ההעדפה המתקנת, ננקטו בשנת 2008 הצעדים הבאים :**
 - (1) הכנת דו"ח שנתי בנושא ייצוג הולם לנשים בשירות המדינה, אשר כולל חתכים מגוונים, המבליטים ייצוגן של נשים לפי יחידות, דרגות ודירוגים. הדו"ח כלל התייחסות ממוקדת למצבם של המשרדים ויחידות הסמך בכל הנוגע לייצוג הנשים בשלוש ובארבע הדרגות העליונות.
 - (2) דו"ח נתונים נרחב זה, המעודכן לסוף שנת 2007, הוצג בפני הועדה לקידום מעמד האישה בכנסת בישיבה מיוחדת, והופץ במאות עותקים לבעלי תפקידים ומוסדות מחקר שונים. כן פורסם הדו"ח באתר האינטרנט של האגף.
 - (3) בנוסף לכך, בשנת 2008 נשלח לכל מנכ"ל ולכל סמנכ"ל במשרדי הממשלה וביחידות הסמך, בצירוף מכתב המפרט את מצב ייצוג הנשים במשרדו, ודרכי הפעולה הנדרשות.
 - (4) המשך מעקב אחר ניהול מכרזים בשירות המדינה, בשיתוף עם מנהלת אגף הבחינות ומכרזים בנציבות שירות המדינה. במסגרת פעילות זו טופלו פניות ותלונות רבות של עובדות ושל הממונות על מעמד האישה במשרדים, לפני המכרז ובדיעבד. בחלק מן המקרים, הסתיים הטיפול בביטול המכרז ע"י נציב שירות המדינה.
 - (5) כמו כן, נמשכה הפעילות להפניית תשומת לב המשרדים להוראות המחייבות ייצוג הולם בועדות המכרזים וכן מתן העדפה לנשים במכרזים.
 - (6) במקביל הוכן מאגר ממונות על מעמד האישה שישמשו כחברות בועדות המכרזים המתקיימות בנציבות שירות המדינה ובמשרדים השונים.

- (7) ארגון והשתתפות במבצע "המעסיק המתקדם" שהתקיים בשיתוף פעולה עם שדולת הנשים בישראל, התאחדות התעשיינים, פורום מנהלות בתעשייה, ומרכז השלטון המקומי.
- (8) בשנת 2008 בוצע שינוי וייעול של טפסי ההשתתפות, והממונות על מעמד האישה תודרכו לגבי אופן מילוי טפסים אלה. רובם הגדול של משרדי הממשלה ויחידות הסמך – לרבות מערכת הבריאות ומשרד הביטחון - השתתפו במבצע, אשר דרש התייחסות ודיווח לנתונים מספריים ואיכותיים, הנוגעים לקידום נשים בארגון ולפעילות בתחום.
- (9) בעקבות החלטת הממשלה המחייבת את השרים למנות נשים לדירקטוריונים של החברות הממשלתיות עד להשגת ייצוג בשיעור 50% - יזם האגף לקידום נשים בשנת 2007 הקמת מאגר עובדות מדינה אשר יוכלו לכהן כדירקטוריות בחברות הממשלתיות. בשנת 2008 נמשך גיבוש וטיוב המאגר.

2. יישום החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998

- (1) **הכשרת האחראיות לטיפול בתלונות על הטרדה מינית**
ביצוע פעולות הכשרה שוטפות של הממונות על מעמד האישה, המכהנות גם כאחראיות על פי החוק, לטיפול בתלונות על הטרדה מינית. ההכשרה נעשת באופן פרטני, בימי עיון, בקורס ההסמכה ובאמצעות חוזרים, וכן מתן מענה יום – יומי לפניות ולהתייעצות.
- (2) **ביצוע מעקב ופיקוח אחר יישום הוראות החוק**
נעשה באופן שוטף, וכולל מעקב במשרדי הממשלה וביחידות השונות; הנחית הממונות על מעמד האישה באופן כללי ובהתייחס לתלונות הספציפיות, וכן מעקב אחר הטיפול על ידי הגורמים הנוגעים בדבר בנציבות שירות המדינה.

3) מעקב אחר יישום נוהלי עבודה בנושא הטרדה מינית

- מעקב אחר אופן יישום "נוהל טיפול בהטרדות מיניות בהן מעורבים/ות חיילים/ות המשרתים/ות בשירות המדינה" – אשר גובש בשנת 2007 בשיתוף עם הממונות על מעמד האישה במשרד הביטחון.
- תדרוך שוטף של הממונות בדבר חלוקת דף מידע לנפגעות הטרדה מינית, אשר הוכן בשיתוף עם אגף המשמעת בשנת 2007, לכל מתלוננת.

4) הכשרה והדרכה

מתן הרצאות במשרדים ובקורסים המאורגנים מטעם נציבות שירות המדינה לשם הסברת החוק והפנמתו.
במסגרת זו גם פורסמה רשימה מעודכנת לידיעת הממונות על מעמד האישה בדבר מרצים, מנחים, הצגות וסרטים בנושא.

ב. ייזום והובלת תיקוני תקשי"ר

בשנת 2008 הוביל האגף תיקוני תקשי"ר בנושאים שונים, לשם הסרת חסמים המקשים על נשים להתקדם בעבודה, ולשם הסדרת זכויותיהן של נשים במגוון תחומים:

1. פיצול הזכות ליום עבודה מקוצר

אחד החסמים המשמעותיים העומדים בפני קידומן של נשים הוא התפיסה לפיה נושא טיפול הילדים מצוי באחריותן של הנשים בלבד (קרי: של האמהות ולא של האבות).

מצב זה מהווה חסם משמעותי בפני קידומן של נשים במספר היבטים:

- בעת בחירת מקצוע, מקום עבודה ותפקיד - כאשר אחד השיקולים העיקריים הוא שעות עבודה שיאפשרו טיפול בילדים, תוך ויתור על סיכויי קידום ועל הגשמה עצמית בעבודה.

- קושי בהישארות שעות נוספות במשרד - דבר שפוגע בשכרן של הנשים, ולעתים גם במידה בה הן מוערכות ונחשבות "מחויבות" למשרד. כמו כן, במצב זה נבצר מהן להשתתף בדיונים שונים וליצור רישות שהיה עשוי לסייע לקידומן.

מתוך מגמה להביא להגברת השוויון בחלוקת התפקידים במשפחה ולסייע לקידום נשים בשירות המדינה, יזם האגף לקידום ושילוב נשים את שינוי הוראות התקשי"ר בנושא, באופן שיאפשר לשני בני זוג, המועסקים במקומות המאפשרים זכאות ליום עבודה מקוצר (למשל שירות המדינה, רשויות מקומיות, וחברות פרטיות מסוימות) לחלק ביניהם את ימי השבוע בהם ינצלו זכות זו.

כך למשל, האם תוכל לנצל את הזכות ליום עבודה מקוצר במשך שלושה ימים בשבוע, והאב יוכל לנצל זכות זו במשך שני ימי השבוע הנותרים. במצב זה, יוכלו גם האם וגם האב לבלות זמן עם ילדיהם, ולנשים יתאפשר להישאר שעות רבות יותר במקום העבודה.

2. יום עבודה מקוצר לאם מאמצת:

בנושא זה תוקנה פסקה 31.151 לתקשי"ר, באופן שישווה את התנאים המוענקים לאם מאמצת לאלו של אם ביולוגית. לפיכך, הזכות לקיצור שעת עבודה אחת תינתן עד שנה מיום הלידה או מיום האימוץ, ובלבד שלא מלאו לילד 10 שנים ביום האימוץ.

3. אם מיועדת המתלווה לאם פונדקאית לבדיקות הריון:

עד לתיקון אותה אם לא הייתה זכאית לשעות ו/או ימים לצורך העניין. במסגרת התיקון הענקנו לה 7 ימים ע"ח ימי המחלה שלה - זאת בדומה למצב לגבי אבות.

4. הכנת נוהל פנייה לביטוח הלאומי לקבלת גמלת שמירת הריון – בשיתוף עם האגף לתכנון ובקרה (בהמשך לתיקון התקשי"ר בנושא משנת 2007).

ג. פיתוח הדרכה והסברה

1. פיתוח תכניות הדרכה ייחודיות לממונות על מעמד האישה

מתוך כוונה לשמור על רמתן המקצועית של הממונות על מעמד האישה, ולהעשיר את הידע שלהן בנושא המתחדש לעיתים קרובות, מקיים האגף מידי שנה ימי עיון וכנסים המאורגנים על ידו.

2. קידום נושאי מעמד האישה במסגרת תכניות ההדרכה בשירות המדינה

הושם דגש על שילוב הרצאות הנוגעות לשוויון הזדמנויות בעבודה ולחוק למניעת הטרדה מינית ברובן הגדול של המסגרות.

3. הכשרה והדרכה

מתן הרצאות במשרדים ובקורסים המאורגנים מטעם נציבות שירות המדינה בנושא קידום נשים בשירות המדינה. במסגרת זו גם פורסמה רשימה מעודכנת לידיעת הממונות על מעמד האישה בדבר מרצים, מנחים, הצגות וסרטים בנושא.

ד. הפצת מידע לעובדות ולעובדי המדינה

1. הפצת איגרת מטעם הממונה על קידום נשים בשירות המדינה.

איגרת זו הופצה כמדי שנה, לקראת יום האישה הבינלאומי, ונשלחה לכל עובדי ועובדות המדינה. באיגרת סקירה על פעילותו של האגף לקידום ולשילוב נשים בשנה החולפת, וחומר למחשבה בנושא.

2. הפצת מידע הנוגע לזכויות נשים ולשינוי תקשי"ר

גם בשנה זו הופץ המידע באמצעות הממונות על מעמד האישה, וכלל עדכון לגבי חידושי חקיקה, תיקוני תקשי"ר והודעות נציבות חדשות.

3. עדכון אתר האינטרנט של האגף לקידום נשים

באתר מעודכנים באופן שוטף כל החוזרים העקרוניים של האגף, שינויי חקיקה, תקשי"ר והודעות נש"מ רלבנטיות למעמד האישה, הדו"חות המעודכנים של האגף וכדומה.

ה. ענייני הפרט

1. הקמת ועדה לבחינת האפשרות למתן סיוע כלכלי לנשים השוהות במקלטים לנשים מוכות

הועדה הוקמה בשיתוף עם האגף לתכנון ובקרה והלשכה המשפטית בנציבות שירות המדינה, ומטפלת במקרים באופן פרטני. הנושא הובא לידיעת הגורמים הרלוונטיים במשרד הרווחה ולמנהלת תחום הרווחה בנציבות שירות המדינה, וכן הופץ חוזר בנושא לממונות על מעמד האישה במשרדי הממשלה וביחידות הסמך.

2. טיפול בתלונות על עובדות המדינה על רקע אפליה, קיפוח ופגיעה בתנאי שכרן ועבודתן

ככלל תלונות אלה מטופלות ע"י הממונות על מעמד האישה במשרדים השונים – כאשר במידת הצורך מסייע האגף לקידום נשים בנושא. עם זאת, עובדות המעוניינות בכך יכולות לפנות ישירות לאגף לקידום נשים. בשנת 2008 טופלו באגף 12 פניות בנושאים אלה.

3. טיפול בתלונות על הטרדה מינית

בשנת 2008 טיפל האגף ב-42 פניות בנושא הטרדה מינית. בנוסף לכך נותן האגף הדרכה והנחייה שוטפת בנושא לממונות על מעמד האישה ולגורמים שונים במשרדי הממשלה ויחידות הסמך.

ו. קשרי חוץ

1. האגף לקידום ושילוב נשים מקיים דרך קבע יחסים של שיתוף פעולה עם גופים וארגונים שונים העוסקים בתחום קידום מעמד האישה, בהם ארגוני הנשים, הרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה, היועצות למעמד האישה בשלטון המקומי, גורמים שונים באקדמיה, יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים, מרכזי סיוע לנפגעות תקיפה מינית ואחרים. כמו כן, בשנת 2008 נהג האגף להשתתף בישיבות לקידום מעמד האישה בכנסת.

2. **שיתוף פעולה עם הרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה**
 האגף מבצע שיתוף פעולה עם הרשות לקידום מעמד האישה במגוון נושאים; במסגרת זו גם אורגן סיור לימודי למשתתפות הכנס השנתי של הממונות על מעמד האישה בשיתוף עם יועצת ראש העיר חיפה לנושא מעמד האישה. בנוסף מכהנת מנהלת האגף לקידום נשים כחברה קבועה בוועדה המייעצת של הרשות ובמינהלת הרשות.

3. **ייצוג מדינת ישראל ונציבות שירות המדינה בכנס בינלאומי**, שנערך מטעם האיחוד האירופי בנושא שוויון זכויות מגדרי.

4. **ייצוג נציבות שירות המדינה בפעילות הדרכה, בכנסים ובימי עיון** ביצוע פעולות הדרכה ומתן הרצאות לפורומים שונים ומגוונים בשירות המדינה ובארגונים אחרים בנושאים הקשורים לתחום פעילותו של האגף.

ז. ניהול הממונות על מעמד האישה במשרד הממשלה

1. **גיוס ומינוי ממונות על מעמד האישה**
 במהלך שנת 2008 הוחלפו ממונות רבות, חלקן עקב פרישה משירות המדינה, חלקן עקב שחיקה בתפקיד. האגף לקידום ושילוב נשים עוקב אחר תפקוד הממונות, מנחה את הנהלות המשרדים בדבר מינוין, ופועל בתיאום איתן לבחירת המועמדת המתאימה לתפקיד. מינוי ממונה מאושר רק לאחר ראיון באגף, ועם הכניסה לתפקיד מקבלת הממונה החדשה הנחייה והדרכה באגף. בשנת 2008 כיהנו בתפקיד זה כ-70 ממונות על מעמד האישה. 8 מהן נכנסו לתפקיד בשנה זו.

2. **הנחיית הממונות על מעמד האישה**
 (1) הנחיית והכוונת הממונות מתבצעת באופן שוטף, הן באמצעות פעולות הדרכה, הן באמצעות מפגשים והתייעצויות שוטפים. התחומים הבולטים בנושא זה הם עדכון והעברת מידע רלבנטי, הנחייה לתכנון פעולות הדרכה, הנחיות לגבי החוק למניעת הטרדה מינית, הנחיות לגבי פעילות מול הנהלות המשרדים.

- 2) במסגרת זו הוכנה רשימת פעילויות הדרכה מומלצות ע"י האגף, והועברה לכל הממונות על מעמד האישה במשרדי הממשלה וביחידות הסמך.
- 3) האגף מצוי בקשר שוטף עם הממונות – בטלפון, דואר, פקס ודוא"ל – וכן באמצעות הוצאת חוזרים לממונות ו/או להנהלת המשרדים.

3. מעקב ופיקוח אחר עבודת הממונות על מעמד האישה במשרדים וביחידות הסמך
 הממונות על מעמד האישה נדרשות להעביר לאגף לקידום ושילוב נשים דו"ח שנתי, כמתחייב מהוראות התקשי"ר. הדו"ח כולל נתונים רלבנטיים וכן פירוט ותיאור של הפעילות אשר בוצעה במשרד. כן נדרשות הממונות להגיש לאגף תכנית עבודה שנתית, ומוזמנות מעת לעת למפגש אישי עם מנהלת האגף לשם בחינה יסודית של הדו"ח השנתי ותכנית העבודה, עדכון ומתן סיוע ויעוץ לממונה.

4. בשנת 2008 הושם דגש על המשך הטמעת נהלי הדיווח השנתי במשותף עם המשנה לנציב שירות המדינה. במסגרת זו גם שופרה מתכונת הדו"ח השנתי באופן שתכלול גם את הדו"ח בנושא אות המעסיק המתקדם.

5. ייעול וטיוב העבודה מול הממונות

1) המשך הטמעת המעבר לעבודה בדואר האלקטרוני – לשם התייעלות ושמירה על איכות הסביבה. לאחר תדרוך הממונות והפצת חוזר בנושא בשנת 2007, עבר האגף להפיץ חוזרים ומידע לממונות באמצעות הדואר האלקטרוני. כמו כן, ממונות רבות אימצו את האפשרות להעביר את דיווחיהן אל האגף בדרך זו.

2) הוכן טופס דיווח על פעילויות הדרכה, למילוי ע"י כל ממונה על מעמד האישה לאחר ביצוע פעילויות הדרכה על ידה במשרד. האגף ירכז את המידע המועבר בטפסים אלה, בכדי להפיץ לממונות רשימת פעילויות הדרכה מומלצות, בצירוף פרטי הממונה הממליצה – לשם העמקת שיתוף הפעולה בין הממונות ושיפור יכולת ההעשרה ההדדית.

6. פעילות בנושא גיבוש "תיאור תפקיד ממונה"

לשם הסדרת נושא פעילות הממונות תוך הבהרת תחומי אחריותן וסמכויותיהן, מבצע האגף עבודת מטה לצורך הכנת תיאור תפקיד מוגדר לממונה על מעמד האישה.

במסגרת זו נערך בשנת 2008 יום עיון לממונות על מעמד האישה בנושא **פיתוח נרטיב נשי בעבודת הממונה**, וכן נערך כנס בן יומיים לממונות על מעמד האישה

בנושא **בניית תיאור תפקיד ממונה על מעמד האישה**. ביום השני לכנס נערך סיור בין נשים יזמיות בשיתוף עם יועצת ראש העיר חיפה לנושא מעמד האישה, ובחנו קווים משותפים בין היזמות העסקית והיזמות הנדרשת בעבודת הממונה. בהמשך לכנס הוקם צוות ממונות להכנת תיאור תפקיד ממונה על מעמד האישה.

7. עבודת הממונות על מעמד האישה הינה עבודה נרחבת בשלל תחומים, המצריכה יוזמה ויצירתיות. כל ממונה פועלת בהתאם לצרכיו הייחודיים של המשרד, יחידת הסמך או בית החולים בהם היא עובדת, ואולם ניתן למנות מספר קווים משותפים המנחים את פעילותן של הממונות:

- 1) פעילות אקטיבית לשם קידום ולשם שילוב נשים.
- בין היתר נדרשות הממונות על מעמד האישה לאתר עובדות מתאימות ולעודדן להגיש מועמדות לתפקידים המתפנים.
- 2) ארגון קורסים וסדנאות לעובדי ולעובדות המשרד בנושאים רלוונטיים.
- בין היתר מארגנות הממונות קורסי העצמה, מנהיגות והכנה למכרזים לנשים. וכן קורסים בנושא שוויון בין המינים לבני שני המינים.
- 3) עריכת פעילויות להגברת המודעות בנושא הטרדה מינית והתנכלות.
- 4) עריכת פעילויות להגברת המודעות בנושא אלימות נגד נשים.
- 5) עריכת פעילות בנושא בריאות האישה.
- 6) ציון יום האישה הבינלאומי.
- 7) ציון היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים.
- 8) השתתפות בפרויקט "אות המעסיק המתקדם".
- 9) תפקוד כאחראית מכוח החוק למניעת הטרדה מינית – לרבות מתן תמיכה וסיוע למתלוננות.
- 10) טיפול בפניות עובדות בנושאים הקשורים במעמד האישה.
- 11) עידוד עובדות לצאת ללימודים ולהגיש מועמדות למכרזים.
- 12) עבודה על חיזוק התמיכה ההדדית בין נשות המשרד.
- 13) עבודה פנים משרדית בדרכים שונות לשם הובלת נושא שילוב וקידום נשים, ולשם העלאת נושא מעמד האישה על סדר היום המשרדי.
- 14) מילוי חובות שוטפות מול האגף לקידום ושילוב נשים בנציבות שירות המדינה, כגון: הגשת דו"ח שנתי, מסירת עדכונים שוטפים, הפצת חומר שיועבר אליה מתוקף תפקידה כממונה על מעמד האישה, השתתפות בכנסים ובימי עיון של האגף לקידום ושילוב נשים וכו'.